

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Комиссия

Арсен КАНОКОВ: Терроризмни ниетлерине къажар мадарлагъа баш магъана берилрге тийишлиги

КЪМР-ни Башчысы Арсен Канокон Терроризмге къажар комиссияны кезиуло жыйылуун бардыргъанды. Анда республиканы халкъыны къоркъуусузлугун жалчытууну вопросларына къаралгъанды.

Республиканы Башчысы КЪМР-де оператив хал контролда болгъанын чертгенди. Ол улуу эмда бек улуу аманлык ишлени, ол санда адам ёлтурулуени, теракт халда этилген бузукълукъланы, право нызамны сакълануу органдары келечилерине чабыуулукъланы, тонуланы, талаурланы саны билелени азайгъанларын иги шартха санагъанды. Алай экономика бла байламлы аманлыкъла уа къебейгенди.

Болсада, жууаллы органла бардыргъан жумушлагъа да къарамай, подпольени кесини осал ишлерин тохтатмайдыла. Август-сентябрь айлада кич структураланы келечилери бевжилени башчынын жок этгенди, Урван районда къуралган бандит къауумну чакъандыла. Арсен Канокон оком этгенича, бу къоркъмолго иттидиле. Алай аманлык ишлени профилактикасын бардырууда, законлагъа бузукълук этип, сауланганган

тирилтирге, аланы хаталарын азайтырге кереклисине энци эс бургангъанды. Республиканы Башчысы Олимпиаданы отун республикага келтирген кезиуде къоркъуусузлукну жалчытууну магъаналыгын да чертгенди. «Бу жамуат политика жумушун тап халда бардыргъа тийишлиди», - дегенди Канокон.

Ведомстволаны башчылары республикада базарлада жамуат къоркъуусузлук, аланы терактдан сакъларуу къалай къуралгъаныны юслеринден докладла этгенди. Жыйылууну ахырында битеу вопроса бла

къауумланы жокъ этиуде бирге ишлеуно тохтарырга алыкъа эртгенди. «Терроризмни ниетлерине къажар мадарлагъа баш магъана берилрге тийишлиди. Дагъыда объектлени теракт-

лагъа къажар хазырлыкъларында да тинтирге керекди», - дегенди ол.

Жыйылууда 2014 жылда Олимпиада оюналары кезиуде терроризмге къажар ишни

байламлы тийишли эсгертирге къабыл кёрюлгенди.

КЪМР-ни Башчысы бла Правительствоуну пресс-службасы.

Биоген - Юйретичюню кюнояю

Улуу суймекликни эмда къайгъырылулукну излеген усталыкъ

Бек алгъа Россейде сабийни садикге къабл жюрютоп болгъандыла. Нек дегенде хал къыраларында къолайлары иги болган ата-аналар деп ишленгенди. 1868 жылда Петербургда биринчи кереш шолгъа дери билим берген учреждение хакъы ачылгъанды. Андан сора бу терге жандурулуш иш бардыргъан жамуат биригулиени бла меценатланы болушулуу бла этилип тургъанды. 1918 жылдан бери уа сабий садла жарыкъландырууну къырал системасына кесидиле. Андан ары омылкълыгда бизни къыралда, дуня педагог обществовну ырызлыгъына кереш шолгъа дери билим беруно сейирлик системасы ишленгенди. Ол сабийлени тургъандан башлап жети жылна дери хар жанындан

да толуйретичюню эм айнаытууну тийишлисина бардыргъанды.

1890 жыллада россей жамуатда болгъан социал-экономика турленуле жалаанда билим берюуде угъай, битеу сфераларда да болгъандыла. Окъутууну къуралуу башхана бола башлагъан эди.

Аны бла бирге Россейин рынок экономика болуулагъа киргени да сабий садлагъа иги тойол эди. Аланы асламысы жабыйл неда жер-жерли властыла бла приватизация этилип баргъандыла. Аны алайлыгъына уа къыралда демография жаны бла къабылгъа да себеп болгъанды.

Бу болум 2000 жылланы экинчи омылкълыгъында терк турленгенди. Нек дегенде демография хал игилгенден сора седи-

кледе жерлени къытылгы башлангъанды. Биогендикле школгъа дери билим берюуну жалчытуу власты органлары барысына да жумушуду. «Билим берюуну юсюнден» жангы федеральный закон бу болууну игилендирге бурулууду.

Ол школгъа дери билим берюуну торлоперин къурагъа да онг берликди. Аны бла бирге къыралныкъ болмагъан эм юйор сабий садла, дагъыда школлада бла къошакъ билим берген учрежденилада жерге ачаргъа да. Андан сора да, федерал бюджетлени РО-ни субъектлерини бюджетлерине садикле ишлер ючюн неда аналы жангытыр ючюн деп, субсидияла бёлюнорюкюделе.

Ахыры 2-чи беттеди.

Культура

Тегенеклиде Высоцкийге эсгертеме ачхандыла

Борз кюн Тегенекли элде «Кавказга мамырлык» Халкъла аралы фестивалыны чеклеринде Владимир Высоцкийге эсгертеме орнатылгъанды. Ол огурулуше къатышырга СССР-ни халкъ артисти, Ленинни сугасыны лауреаты Василий Лановой да келген эди. Къонокъларга Элбрус пёсканы администрациясыны башчысы Курданлы Узейир тобгенди.

Болса келген адамлагъа орнатылды. Михаил Пондичевнин оюмуна кереш, ёсок келген төлепюе бу ишни магъанасы бек улгуну. Бу сыратын

а Высоцкийни белглии скульптор Александр Абрамов ишленгенди.

Ахыры 2-чи беттеди.

АЛГЫШЛАУ

Агыз диаспорада ана тилини сакъларуу жаны бла II халкъла аралы илму конференциягъа къатышханлагъа

Багъалы шүхла! Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бла Правительствоуну атларындан энци кесими атымдан агыз диаспорада ана тилини сакъларуу жаны бла 27-чи сентябрьда Анкара шаарда (Тюрк Республикада) бардырыла турган II Халкъла аралы илму конференциягъа къатышханлары алгъышлайла.

Ана тилини сакъларуу жаны бла байламлы сиз бардыргъан форумга багъа берилге къыйнады. Ол адытланы культура хазиналары ёлмокюс этерик ахшы ишди. Конференциягъа жалаанда миллетни келечилери угъай, ала бла бир ниетиле да жыйылгъандыла. Алгъа тилини аруу кёрюу эм аны багъалау, битеу алып айтханда уа, миллет культура аланы жашауларыны баш магъанасыды.

Адам улу глобализацияны заманында халкъланы келесерни энчиликлерин сакълануу проблемаларына тобей барды. Культура эм тили жаны бла алай болумда бизни тилибизни сакълануу эм айнаытууну магъанасы артыкъда улгуну. Ол бизни миллет энчиликбизни сакълануу мадарды. Алайды да, адытланы миллетча ёмюрлерин узакъгъа созууду. Аны магъаналыгъы уа чекисиз улгуну.

Ана тилини сакъларуу жаны бла II Халкъла аралы конференция жетишилме ишлерин союеме. Анга къатышханлары хар бирине нгырмачылыкда улгуну жетишилме болдуруларын эм салуукъ-сенлик тежейме.

Арсен КАНОКОВ, Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы.

ФОРУМ

Республика Сочиде эки къыйматлы проект кёргозтюрюкдю

Тюнене «Сочи-2013» XII халкъла аралы инвестиция форумуну ачылуу болгъанды. Анга республиканы делегациясы КЪМР-ни Башчысы Арсен Канокон бла бирге къатышды. Ала ары курорт-туризм отраслыден бла агропромышленный комплексден эки уллу инвестиция проект эттиленди.

Биринчи проект жашауда бардырылып башласа, аны чеклеринде 10-15 жылны ичинде 25 минг ишчи жер ачар онг болуукъду. Андан сора да, республикага бир жылны ичинде миллионга жуукъ турист келиликде.

Аны биринчи кезую Элбрус районуну жеринде «Приэльбрусье» таурекреция комплексни къурауду. Курорт бир кюнне 25 минг адамны жумушун жалчыталгъанды. Бир жылгъа анда бир миллион чакълы адам солурча онгла къуралгъандыла. Таулыкъа трассаланы узундуклары 10 километрге аслам болуукъдыла. Экинчи проект а терек бадчылыкны айнаытуу бла байламлы.

Специалистте айтханга кереш, аны багъасы 25 миллиард сомду. 2020 жылгъа республикада терекле орналгъан жерни 15 минг гектаргъа жетдирилгеи мурад.

2008-2012 жыллада кёбег терекле республикада эки минг гектардан аслам жерде орнаталгъандыла. Бу жылна да ары къошул, ол ишлерге 3 миллиард сом къорбатылгъанды.

КЪМР-ни Башчысы бла Правительствоуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутаты Бирюк Александр Анатольевични полномочиалары болжалдан алгъа тохтатылгъанларыны юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатына статусуну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 4-чю статьясыны 1-чи кесигини «а» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бегиим этеди:

1. Къабарты-Малкъар Республиканы «Единая Россия» Битеуроссий политика партияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюнде бир республикалы айнаытуу округдан сайланган депутаты Бирюк Александр Анатольевични полномочиаларын 2013 жылда 26-чы августдан башлап болжалдан алгъа тохтатырга.

2. Бирюк Александр Анатольевични Къабарты-

Малкъар Республиканы Парламентини Къурулуш, жашау журт-коммунальни молюк эм жашуу энергетика комплекс жаны бла комитетини эм Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Законодательство эм къырал къурулуш жаны бла комитетини къауумларындан чыгарырга.

3. Бу бегиим ол къабыл этилген конвендан башлап кюнчюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели ЧЕЧЕНЛАНЫ А. Нальчик шахар, 2013 жыл 26-чы сентябрь, №163 - П-П.

ХАЖ КЫЛЫУ АХШЫ ЖОЛГЪА!

Быйыл 27-чи сентябрден башлап Къабарты-Малкъардан 318 муслиман Меккагъа-Мединагъа барлыкълары. Ол сайлы жумуш бла байламлы быйыл КЪМР-ни Муслиманларны дин управленисни 143 адамдан хаж къылырга барлыкълы къауум къурагъанды. Аладан 46-сы биоген саямолет бла кетгенди. Ол къауумну жол башчысы КЪМР-ни Муслиманларны дин управленисни председателини орунбасары Мисриаланы Хызырди.

Экинчи къауумда 96 адам барды. Ала уа 29-чу сентябрьда КЪМР-ни дин управленисине жангъа тейоу бла ишлеу жаны бла бёлюмюне таматасы Мухамед Ашюковну бла КЪМР-ни муфтинини болушукълуу Салим Акбурачны башчылыкъларында жолгъа атланарыкъдыла.

Биринчи къауум автобус бла Магасха барлыкълары, андан самолёт бла Мединагъа учарыкъды. Экинчи къауумну жолу автобуса бла Нальчикден Аммангъады. Жандурулушкуну «Мир-Фонд» нун таматасы Ахметланы Назир хажи да 176 адам бла Аллахны сыйлы жерине атланарыкъды. Ала октябрьни ал кюнлеринде Минневодан учарыкъдыла.

КЪМР-ни Башчысы Арсен Каноконну окуму бла республикада жашагъаннадан хаж къылырга барлыкъларга болушур мурадта къурау комитет ишлейди. Анга КЪМР-ни Муслиманларны дин управленисине, республиканы Асламыи информатция органдарыны жамуат эм дин организациыла министрствосуну, «Россей Федерацияны къоркъуусузлукну чекки федеральный службасыны КЪМР-де управленисине» къырал казна учреждениени, муниципалитетлени бла депутатланы келечилери киредиле.

Ала хаж къылырга атлангъада жолучулукну жуорукъларын, таможни эм чекки контролдан ётсуюну, Сауд Аравияда санитар-эпидемиология марданы болупларын билирге кереклигин аныгъатхандыла.

Бизни корр.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентинден келечи - Россей Федерацияны Федеральный Жыйылууну Федерация Советини членине полномочиала берюуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

«Россей Федерацияны Федеральный Жыйылууну Федерация Советини къурууну жуоругуну юсюнден Федеральный законуну 3-чю статьясына, «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатына статусуну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 4-чю статьясыны 1-чи кесигини «а» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бегиим этеди:

1. Россей Федерацияны Федеральный Жыйылууну Федерация Советини членине Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бир республикалы айнаытуу округдан сайланган депутаты Ивановна Фатима Залимгериевнагъа полномочиалары берилге.

2. «Единая Россия» Битеуроссий политика партияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюнде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бир республикалы айнаытуу округдан сайланган депутаты Ивановна Фатима Залимгериевнагъа полномочиалары берилге.

3. Ивановна Фатима Залимгериевнагъа полномочиалары берилгенде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатыны полномочиалары тохтатылгъанлары

бла байламлы Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Законодательство эм къырал къурулуш жаны бла комитетини председателини къулугундан эркин этерге эм ол комитетини къауумундан чыгарырга.

4. «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентинден Россей Федерацияны Федеральный Жыйылууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы келечисини юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини 2009 жылда 10-чу мартдан 4-чю П-П номерди Бегиими кюнчюс та эттенге санаргъа (официальный интернет-портал правовой информации (www.pravo.gov.ru)).

5. Бу бегиимни Россей Федерацияны Федеральный Жыйылууну Федерация Советине жибе-бериу киреди.

6. Бу бегиим къабыл этилген конвендан башлап кюнчюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели ЧЕЧЕНЛАНЫ А. Нальчик шахар, 2013 жыл 26-чы сентябрь, №1638-П-П.

Парламент

Фатима Иванова - сенаторланы къауумунда

КЪМР-ни Парламентини кюз орты сессиясыны биринчи жыйылуунда депутатла РФ-ни Федерация Советине КЪМР-ден сенаторну сайлагъандыла. Бу кулуукъларга Законла чыгаруу эмда къырал къурулуш жаны бла комитетини таматасы Фатима Ивановна салынганды.

Битеу да бирге уа жыйылууда 20 законну проект юсюлоп, къабыл кёрюлгенди. Аны спикер Чеченланы Ануор бардыргъанды.

Законланы проектлерини сюзерден алгъа депутатланы къол кёрюну жаны системасы бла шартырылгъандыла. Ызы бла ала алгъаракъларда аварияда ёлген Альберт Казаровну бир минут шумузд турт эсгергенди. «Ол саулай Къабарты-Малкъар халкъына улуу бушууду», - дегенди Чеченланы Ануор.

Повестканы сюзерден сора уа депутатла законланы тинтирге кенгенди. Биринчи, Элбрус районуну администрациясыны баш бардыруу жаны бла конкур комиссияны къауум айыргъандыла.

КЪМР-ни Башчысыны Парламентде келечиси Мадина Дышшова билдиргенди. районуну администрациясыны таматасы болжалы 2016 жылда бошаллыкды. Жангы ючуну

саялар ючюн а, конкурс комиссия къурагъа тийишлиди. Аны къулууну КЪМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы орунбасары Александр Власов, КЪМР-ни Алгъа молюк жаны бла къырал комитетини таматасы Сотталануу Курман, Парламентини депутаты Танукуланы Абдул-Хажим сайлангъандыла.

Александр Бирюковну депутат полномочиалары болжалдан алгъа тохтатылгъанды. Парламентини ишчи къурау, регламент эм депутат этика жаны бла комитетни башчысы Заират Шихалиева билдиргенди, ол иши алышынганды бла байламлы кесини ырызлыгъы бла заявлекле жанды.

Ахыры 2-чи беттеди.

Уллу сөймекликни эмда кыайгырыулукуну излеген усталык

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Болсада Россияни Президенти В.Путин белгилегенча, «сабий садла»-ала бок мек-мамла, юйле тойлодоле, ала бок бирин-чиден, юйретуочилени коллективтериде эм ала ны гитчечиклеге кыайгырыуларды. Сабий садланы проблемаларыны юсоу бла ишлей, шай школга дери болган бериде урунганланы сошальны дара-жаларын көтөрүөгө тийишлиз.

Бу огурлу усталык адамдан уллу тө-эмлюлюкю эм сабийлеге бла кесини ишине сөймекликни излейди. Юйрету-

чолени гитчечиклини фахмуларын ача, айнта билуилери, аланы көп турло затка да юйреталгыларуу ала сейр эттериде. Ала жашыкыла бла кыачыкыла коллек-ция жашууну аныгарла, кесери жушут эте билрича этеделе, низам не болганын айтатды. Ол а ала школга барып те-реселе бек көрөди.

Бу адамла кесери да фахмуларын хас-насыдыла: ала сурат ишедиле эм кийим тигеделе, колларынча болган затпадан сейрилик илпалуу жарашдырып да кыо-дыла, тейседеле эм жырлайдыла.

Республикада школга дери билим бериде ишлегенлери барсын да профес-сионал байрамлары бла алгышшайма. Ала жалаңда бу көнлөргө угчай, сабий-лени юсе, алагы кыайгыра ишлеген хар көнлөргө да хурметте тийишдиле.

Татьяна САЕНКО, КМР-ни Парламентини пресдесате-лини орунбасары, «Сабий садла»-сабий-леге» партия проекти координатору.

«Кыйыныбызны көрүмдүсү - сабийни айныууду»

27-чи сентябрде юйретуочиле кеслерини профессионал байрам-ларын белгилейди. Арт кезиде билим бериде торкөнүе болса, жангычлыкка кийрилеиле. Сабий садлага да энчи эс бурулу-гуа ушайды.

Бу усталыкны сайлаптананы кыйынылары уллу болганын бары-быз да аныгайлыз. Хар бирибиз да усталарыбызны кесибизге экин-чи анага санай эсек, юйретуочиле да аладан артка кыламдыла. Ала гитчечиклеге жашууну аныгарла, тенгерине кошулуурга, школга да тийишчиле хазырларын барырга болушадыла.

Налечкиде 31-чи школну бойсунуунда турган 73-чо номерли са-дики юйретуочисо Залияханланы Юлия да балаланы айнытууга уллу юлюш кошууп ишлегендеди. Ол «Улыбадоо» урунуп кел-ленги арны кылыгы, ишин тол аныгалганы бла да кесин коллек-тивге, сабийлеге да сойдюргөди. Биз, анга туюбен, ишини юсюнден ушак бардырганбыз.

«Юли, бусагытта сабий садлада ишлеген жаш адамга хана тубеюме? Сен кылайык сагайгысы бу жолу?»

«Садикте, школда болса да, ишим билим беруу бла, сабийлени юйретуу бла байланы болуугун артерден окуна аныгалган эдим. Юйрөкюбоздо усталга, юйретуочиле да жокчула. Бу жолу сайла деп атам-анам, не башка бирде да айта алганым. Ол мен кесим жорегим кычкыруу, сайлау болганым. Нек дегенде гитчегилемден окуна жаратама бу иши.

Тырнаууну экинчи номерли школунда биринчи усталым. Майланы Асият Муха-медованы халайгысы, огурлуугу келтирген болупла манга ол соймеклини дергим келеди. Андан сора да, класс башчысыз Феклианы Жаухар Ажи-Османова бла бирге дестерлеге, дивенкелеге кыарп турганма. Ма ол кезиде да манга хар зат алай сейр эди, бу усталыкхадан аламат усталык болмаганын көрө эди.

Алай ол бары да бошду. Жалаңда усталык-ны сойоп, анда ишлеп кыаллык туюносо. Юйретуочу сабийлени бек снөрге керекди. Алай бирин биринден айырып, энчи уа - угчай. Ол затны гитчечикле торк окуна аныгайдыла. Анга сейр этерча окунады.

Сөз ючюн, мен шөндө ясли кыуамда иш-лейме. Сабийчикле садикге жорюгендерин аныгал, анга юйрөсөле, аланы бир бирлери бла ойнарга, сөлөшөргө, юйретуочилени аттарын айтырга да юйрөтөдү. Сөлөшүү тилперин, бармакчылыклары моторикасын айнытуу жумушлары бардырыды. Аны бла бирге уа бир бирлерине эм таматалага хурмет этерге кереклигин аныгалтабыз.

Шөндө садиктеде жерле жетишмеген-лерини юсюнден көп айтабыды. Айкай да, сизде да болур ол проблема?»

«Хар дери. Садикте очерде бек уллуду. Августун ортасындан окуна бизде жерле тол-гунларны юсюнден ата-аналарга аныгалтуу халда билдирюу да татылган эди. Болсада анга да кыармай, эңдиге дери да келгендей туралдыла. Хар кюн сайын юч-төрт адам, бек амалсызчына балаларын алай да болмады.

«Биз билгендеки, Сан Пин тохтадырган мардага көрө, бир кыуамда 23-25 сабий болуурга тийишчиди, алаймыды?»

«Ол алайды. Болсада жерле жетишмегенни юсюнден сагайдык. Бизде садикте ол кыуа-м барды. Аланы барысына да 36-шар 37-шар сабий жорюди. Кызын тойлодо деп да айт-майма, алай колубудан келгенча корөшөби. Садикни коллективде да отуздан артык адам болбасыз. Шөндө биз мында «От рождения до школы» деген юйретуу программга көрө ишлейби. Аны авторлору Вераскелиде. Бу программа бек тап жарашдырылганды. Сөз ючюн, биз алгын жалаңда жомакланы окуу кыоюучу эсек, энди уа алай тойлодо. Анда нени юсюнден айттыгынын сабийле топу аныгар эм билир ючюн, биз аллага суртала да көрүзөтөбүз, аланы торкөнү болупла бла барыбыз да бирге ишлеген да этебиз.

Шөндө дерсе бир бирлери бла байланы болганларын да мен бек жаратама. Алай бла, айтханымча, жомак окуу дерсизиб сурат ишлеу не да пластинкадан жанылары суратын энчи дерс бла, башкача айтаанда, лепка бла алышындырла бардырыды. Тегерекдеги кыуадыр бла музыка, математика бла уа конструирование дерс байламды. Кыруу отуруп, бир затка тынгылап турсала, сабийле эркиген этеделе. Быйла байлалыгы а аланы дөрдөн көлөрин кыарылабыз.

Шөндө садиктеде да ДГОС-ла жарашды-рырга айтадыла. Биз төрт жылдан бери ишлеп тергерен программа анга толусунай келгил-ринге ийнанам.

«Кертиди, шөндө школга дери билим бер-юу эселем эс бурулганбы. Жары стандартты кийриу заманын излемне көрө тюз да болур. Садикте проблемаларыгыз а бармыдыла?»

«Шөндө жангычлыкканы компьютерсиз, Интернетсиз эталмайса. Бизни алай кабинети-биз жокчу. Хар ким кеси алырга корөшөди компьютер, ким финкучу, ким эсидете. Дерселе хазырларан не да календар планла-рыбызны окуна биз энчи жалаңда компьютерге жарашдырырга керекчиз. Эки жыл мында алга мен аланы дестерде кыл бла жазам жарай эди, энди уа угчай. Аны сарпни бизге компьютер кабинет бек керекди. Юйретуочисо хаксына уа аны сапты алырга тынч тойлодо.

Болсада бу садикте мен юч жылдан бери ишлейме да, мында көп зат торленгенди да белгилерге снөме. Бери биринчи келгениме, кесими садикте угчай, болничагыз туюген

сунган эдим. Нек дегенде меким аз ушай эди сабийле жорюгөргө жерге. Бери жангы жазуучий Залина Геннадьевна Эдикова келгени көп болбой эсе да, олги кесек затны ахшы жалаңда торленгенди. Кыуамланы отуларын жангыдан болп, аланы полларына юйрөсө, көбюсөнө жангы мебель, илпалуу да алынганчыла. Ата-аналардан да болушук из-лерге торкөн эсе да, ол зырафына келмегени да көрө көрөдү.

«Ата-аналар болушукларынын өсөдөн сактынганды. Ала кесери уа анга кылай кыарайды?»

«Ыразы тойлодоле деп айтталык той-юлю. Нек дегенде мен кесим да аныма. Хар ким да сабий келген жерде арму да ахшы да болса снөди. Жыйынган ахчагына не алынган-ын а ата-аналарга ачыклаганлай турбады. Ала да садикни болууну аныгайдыла, сау болуосула.

Школга барып жылларында садикке жорюгенчиклеге эксаменге ушаккан тустени беридиу тюз тойлодо деп, арт кезиде алай оом да жорюйөдү. Бу сферда ишлеген, хар нени да кеси энчирек севген профессионалга аны юсюнден не дерге болуосула?»

«Юйретуу жумушда садикни борчу болмаг-ануу уллуду. Алай биз мында бир торло айтып, юйде уа башка торло болуп турса, жарарык тойлодо. Сабий сад ишин юйор бла кыаты байламдыла бардырырга тийишчиди. Ата-аналарга дерсе бошад берилмеген-лерин аныгалтса, тоздо.

Тустени бардыруу а сабийни айнуу дара-жасын ачыклайды. Аны бла бирге уа бизни, юйретуочилени, билимизини, аныгауубузу, ала жорюген садикни кылай ишлегени да. Болсада айтаанда, усталыгыбызны маанасын сабийни айнуунда эсленеди. Ол школга хазырлыгын көрүзөтала эсе, барыбызны да кыйыныгы зырафына келмегенини юсюн-ден айтырга болуосула.

МОКЪАЛАНЫ Зукура.

Фатима Иванова - сенаторланы кысаумунда

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

«Единая Россия» политика партияны парламентте фракцияны башламчылыгы бла РФ-ни Федеральний Жыйылууну Федерация Советине Кыабарты-Малкварны Парламентинден көрөчөсине За-конна чыгарыу эмда кыарп кыруушуну жаны бла комитетини таматасы Фатима Иванова сайланганды. Аны кандидату-расына фракцияны башчысы Руслан Жаников көрүзгөндү. Ол аны иш көлөмдөгүн, коллегаларына, жууктарына тенгерине хурмет эте билген-ни чертгенди.

Фатима Иванованы кандидату-расына тутурулушуну башка фракциянын таматарлары да этгендеди. Аны алгышай, Чеченланы Анур КыМР-ни айнытууга хайырлы ишлерин тежегенди. Фатима Иванова уа депутаттыга арзылыгынын айта, анга уллу шанылуук этилген чертгенди эмда республиканы айнытууга кыолундан келгени этерге сөз бергенди.

Фатима Иванова уа депутаттыга арзылыгынын айта, анга уллу шанылуук этилген чертгенди эмда республиканы айнытууга кыолундан келгени этерге сөз бергенди. Фатима Иванова уа депутаттыга арзылыгынын айта, анга уллу шанылуук этилген чертгенди эмда республиканы айнытууга кыолундан келгени этерге сөз бергенди.

«Кыабарты-Малкварда пенсия-чыланы жашуу этерге жетерик ахчаны бек көрө алычмын 5655 сомда тохташдырылганды. КыМР-ни уруну эм социальнай айнытуу министри Тубейланы Альберт билдиргенди, ол пенсиячылга кыошак социаль-най болушук төлөр мурат бла тохташдырылды.

Депутатла быйлыны биринчи жарымында республиканы бюджет кылай толтурулганыны юсюнден отчөкча да тынгыла-гандыла. Финансла министр Мурат Керөфов келтирген пар-тияга бер, бюджетни фойдала-ны 12,6 миллиард сомга жет-кенди. Ол а план көрүмдөлөни 48 проценти тенги бирди.

«КМР-ни халкларыны куль-тура хазыраларын (тарых эм културу а эсгертмеле) объ-ектерини юсюнден» эмда «КМР-де шахарланы ишле-туу юсюнден» республикалык закондалага торленууде экинчи эм ахзаргы окулууда кыайп көрүлгөндү.

Подакциз товарланы чыга-рыган предпрятриялгага

бюджетден субсидияла блор-ге эркин этилмедди. Аны бла байлалы «Подакциз товарла чыгарганыны хайырдаң КыМР-ни бюджетин толтуруу жаны бла бир мадарланы юсюнден»-закон кесини кючюн тас эткенди.

КыМР-ни экономиканы айны-туу министри Муускуланы Алиш билдиргенди, республикалы закон быйл март айда кыайп көрүлгөн эди. «Биз аны Бюджет кодексини 78-чи статьясына та-нып жарашдырган эдик. Анга көрө, налогланы аспам төлгөн предпрятриялгага субсидияла бериле эдиле. Алай июнда Бюджет кодекске кийриилген торленуулерде подакциз про-дукция чыгарганына алай субсидияла төлгөр эркинлик сыйрылганды. Аны бла бай-ламлы бизни закон федераль-най излемге чөйрө келеди»,- дегенди министр.

Жыйылында «2007-2013 жыл-лада КыМР-де социальнай сф-ера юсюнде объектеринде от тую-шудан сактылануу юсюнден», «2015 жылга дери КыМР-де демография болууну ирилдири-ну юсюнден» республикалы программада бюджетни измел-лери бла келмидиргендиле.

Кыабарты-Малкварда пенсия-чыланы жашуу этерге жетерик ахчаны бек көрө алычмын 5655 сомда тохташдырылганды. КыМР-ни уруну эм социальнай айнытуу министри Тубейланы Альберт билдиргенди, ол пенсиячылга кыошак социаль-най болушук төлөр мурат бла тохташдырылды.

Депутатла быйлыны биринчи жарымында республиканы бюджет кылай толтурулганыны юсюнден отчөкча да тынгыла-гандыла. Финансла министр Мурат Керөфов келтирген пар-тияга бер, бюджетни фойдала-ны 12,6 миллиард сомга жет-кенди. Ол а план көрүмдөлөни 48 проценти тенги бирди.

«КМР-ни халкларыны куль-тура хазыраларын (тарых эм културу а эсгертмеле) объ-ектерини юсюнден» эмда «КМР-де шахарланы ишле-туу юсюнден» республикалык закондалага торленууде экинчи эм ахзаргы окулууда кыайп көрүлгөндү.

Подакциз товарланы чыга-рыган предпрятриялгага

ол а бюджет социальнай ма-гъаналы болганына шагъатлык этеди»,- дегенди ол.

Керөфов билдиргенча, бюд-жет профидит бла толтурул-ганды. Ол а 2,1 миллиард сомга жетеди.

Болсада депутатла бюджет көрөкчисин толтурулганына эс бургандыла. Сөз ючюн, спорт, аспамлы инфор-мация оргланлы кыорачарына, жашуу журтла ишлетууде, ЖКХ-да, отурук-энергетика комплексе, жол молкоде план көрүмдөде белгиленгенден эсе аздыла.

Чеченланы Анур жашуу журтла ишлетууде план көрүм-дөде жалаңда 12 процентте толтурулганына чамаланган-ганды. Аны орунбасары Натби Бозиев а хар жылдан да профит кыруалып турганын, алай республика кеси боюнла алган жумушла уа тамалып турганын аныгайды.

«Бу жалган профидитни кура-руу төрөден бир жанына кетерге керекди»,- дегенди ол.

Депутатла дагында КыМР-ни Правительствоуна республи-каны ишлегенде болган бир-бир объектини приватизация этерге эркинлик бергендиле. Ол санда «Кабобалканыст-ни» акцияларыны 78 проценти сатылды. Аны багысы 95 миллион сомду. «Налик» сан-кторияны уа акциялары саулда да сатылыккыдыла. Ол 160 миллион сомга жетеди. Эн-та «Вольфрам» пансионаты эм 100 миллион, «Водогаз-вельчещицаны» акциялары да саулда сатылыккыдыла. Ала уа 160 эмда 136,5 миллион сом тенгилди.

Андан сора да, «Нальчик» кызык ойноу маекы эм аны тийресинде жер 122,4 миллион сомга сатылыккыдыла. Битеу объектини багыларын жа-лычкысыз оңенчип тохташ-дырганбы. КыМР-ни кырал ырысы эм жер халга жаны бла министрни кыруууну толту-рган Анна Тонкунов айтханча, объекте приватизация планда белгилендиле.

Жыйылында КыМР-ни Кон-троль-оополуу палатасыны ишчилерини кыуамун юч адам-га кебейтти да кыайп көрүл-гөндү. Парламентарияны РФ-ни субъектеринде коллегаларыны закондателыйн башламчы-лыкларын да тигендиле.

Ахырында уа Парламентни бир-бир комитеттерини кыуам-лары алышынгандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ИЗЕУ

Хунаны кыалары ташла кыайгырандыла

«Кыайсынча 100 адам-деген проектини чеклеринде ишле кыстау бардырылды-ла. Алгаракылда КыМКУ-ну «Малквар култура аргага» кирген бир кыуам студент жаш бла кыз Теттуланы Ха-дис бла Булууну элде Чегем сууну жагысына уллу КамАЗ машина бла бир таш жыйып,

хуна ишленерик жерге кел-тиргендиле. Аны кыруулушун а Огары Малквардан төрт жаш кыаларкыдыла. Алагы Кыу-лианы тукумуна келчелери болушуктудала.

ХОПЛАНЫ Марзият. СУРАТДА: студентте ташла жыйган кезуу.

Терек бахчачылык

Тири тирликсиз кыалмайды

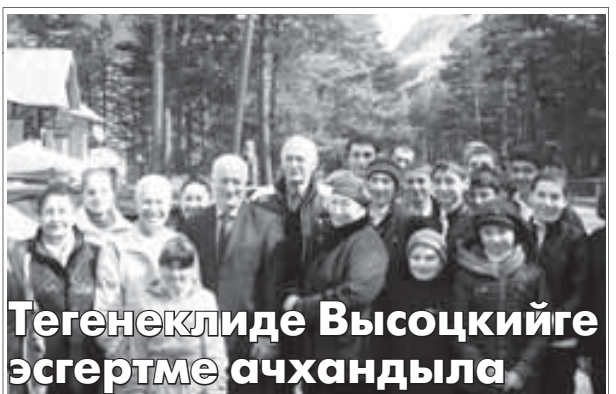
«Псыкод элде орналган «Кыабарты-Малкварны пи-отомиклири» деген чекленген жууапчылыгы болган акци-онер общество республика-да тереклени өсдүргөн алыч предпрятрияды. Биогюнол-анда жюк мининге жуук асп-лам зыгыт өсдүрөлөтүлдү. Биз быйыл окуна сатылыккыдыла. Ала Италиядан келтириледиле, кеслери уа бизни жери тайгыт-хауа болумларына аламат келешедиле.

Белгилесинча, биогюнолде Кыабарты-Малкварны эм мюл-кюн айнытуда тирилик терек болган тереклени өсдүрүюгө ар-улу маануа бериледе. Жыл сайын аланы салган жерлерини бичмелери да көбөйөдү. Бу пютомиклини агроному Хусейн Сосмаков айтканга көрө, таш кырапдан келтирилген терек-чиликте биринчи жылдан окуна тирилик берип тебериледиле. Асп-ламсында мында «Голден» эм «Гремми смит» деген сорттаны өсдүрөдөле. Алагы сурам биогюнолдек бек уллуду.

Кертиди, аланы багыала-ны башка терекледен эсе эки эсеге бийик алай болуу анылыккыга, тириликни да иги бер-редиле. Бир гектарда 3,5 минг терек сыйнады, аладан 50-70 тоннага жуук асп алырга болуушула.

Тирлик бай болуу ючюн, бизни табият-хауа болумлары бизде да анга себеплик этеделе. Дагында аланы заманында ар-улу маануа бериледе. Жыл көтериге эм минерал семир-тигле бла байкылангычыры-га керекди»,- деп чертгенди Х.Сосмаков.

Бизни корр.

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Кыуанчылы жыйылууну уа Кур-данланы Узейр ачканды. Ол бу эс-гертимени Тегенеклиде орман-га оңу этгенлеге ырызлыккыны билдиргенди эм Владимир Семеновичи мында бек снөйген-лерин эм эслеринде тутханарын айтканды. Анга уа алайдан узак болмай кыуаралган музей ша-гъатлык этеди.

Биз бла жыйынганланы алла-рында кыоноккыла сөлөшөнгенди. Владимир Семеновичи бла көп тую-бөшө турган Василий Пановой, Москвадан аныгыла болуу аны уллу жорюгөнүн чертип, юлгөге артист өлгөнде ара шахарда кезуило фестивалыладан бири барганын келтиргенди.

«Алай адамла ары бармай, аны азыр жолга ашырырга жеткен эдиле. Ол ишлеген театрын аши-ктерден аны бла саллашырга келгенлени саны мингле бла угчай, километрле бла санала эди»,- деп эсгергенди ол.

Андан сора уа эсгертмени кыуанчыны ачылуу болганды. Аны алында да школчуа кыо-ноккыла бла суратта туюнгенди.

Кыуанчылы жыйылууну уа Кур-данланы Узейр ачканды. Ол бу эс-гертимени Тегенеклиде орман-га оңу этгенлеге ырызлыккыны билдиргенди эм Владимир Семеновичи мында бек снөйген-лерин эм эслеринде тутханарын айтканды. Анга уа алайдан узак болмай кыуаралган музей ша-гъатлык этеди.

Биз бла жыйынганланы алла-рында кыоноккыла сөлөшөнгенди. Владимир Семеновичи бла көп тую-бөшө турган Василий Пановой, Москвадан аныгыла болуу аны уллу жорюгөнүн чертип, юлгөге артист өлгөнде ара шахарда кезуило фестивалыладан бири барганын келтиргенди.

«Алай адамла ары бармай, аны азыр жолга ашырырга жеткен эдиле. Ол ишлеген театрын аши-ктерден аны бла саллашырга келгенлени саны мингле бла угчай, километрле бла санала эди»,- деп эсгергенди ол.

Проектин чеклеринде тую-не Терек шахарда да Михаил Лермонтова эсгерте орнал-ганды. ТАПАСХАЛАНЫ Аминат. СУРАТЛА авторундула.